

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinurjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Vprašanje občinskih tajnikov.

V četrti številki lanskega letnika smo izrazili nekaj misli glede občinskih tajnikov. — Prejkslej smo mnenja, da je to vprašanje aktualno, čegar rešitev je le še vprašanje časa. Imamo namreč trdno upanje, da dobimo v doglednem času popolnoma nov občinski red, ki bode tudi v konkretni obliki rešil vprašanje občinskih tajnikov in njihovem imenovanju in nameščenju dal zakonito podlago.

Mi smo mnenja, da se to mora izvršiti, ker se le na ta način dá doseči potrebna stabilnost v občinskem uradovanju. — Župani se vedno menjajo; ravno tako tudi občinski odbori. — Ravno menjava županov pa je vzrok, da je uradovanje v naših občinskih uradih tako pomanjkljivo. — Saj vemo, da župan, ki opravlja poleg vseh drugih poslov še tajniški posel, ne more izlahka obvladati obilnega dela, osobito ne pri večjih občinah. Komaj pa je župan delo dodobra izpoznal, pa je voljen drugi, ki se mora boriti ravno s takimi kalamitetami, kot prejšni, dokler ne spozna vsega poslovanja.

Že zato je potreba, da se dobi stalna pisarniška moč v občinski urad, ki pozna vse delo.

Dokler se vprašanje občinskih tajnikov ne reši zakónitim potóm — opozarjamo, da ima po § 32. občinskega reda občinski odbor itak pravico, nastavljeni občinske uslužbenec.

Glavno pa, na kar danes posebej opozarjamo, je določba §§ 87. in 88. občinskega reda, o združbi posameznih občin glede skupnih opravil. — Ravno pod ta določila se dá subsumirati vprašanje o občinskih tajnikih. — Ponekod — zlasti pri večjih občinah, imajo že nastavljene in razmeroma ne slabo plačane tajnike. — Gre se torej zlasti za manjše občine, ki vspricho neizdatne davčne moči

iz svojih dohodkov brez velikega zvišanja doklad ne morejo plačati lastnega tajnika. Takim manjšim občinam, ki so ponavadi komaj uro druga od druge oddaljene (kot n. pr. v kamniškem okraju), dajeta navedena §§ možnost, da se združijo tri ali štiri take občine in s potrebnim dovoljenjem v smislu določil teh §§ nastavijo skupno enega tajnika. — Ta bi opravljal posle danes v eni, jutri v drugi občini i. t. d. — Na to smo mislili, ko smo pisali današnji članek; na uvedbo ambulatoričnih občinskih tajnikov, kjer je seveda to izvedljivo. Vsekakor bi bil to korak k izboljšanju razmer v občinskem uradovanju. — Potrebni in v pisarniški stroki izvežbanih moči ne bode težko dobiti. Če uvažujemo, koliko sposobnih ljudi bi dobilo na ta način — če ne ravno udobno — pa vsaj primerno eksistenco, moramo že s socialnega stališča priporočati, da se uvažuje naš nasvet.

Pri nekterih občinah imamo že jako sposobne in v zakonih izvežbane tajnike. — Veselilo bi nas, če se eden ali drugi oglasi in tudi izreče katero, kako bi se dalo rešiti važno vprašanje o občinskih tajnikih. — Za to razmotrivanje so predali našega lista vedno na razpolago.

Kranjske železnice.

Da je kranjsko železniško omrežje jako slabo razpleteno; da so naša prometna železniška sredstva jako nezadostna, o tem ni treba več razpravljati. — Saj zadostuje, če pokažemo — pustivši na stran vse drugo — na belokranjsko železniško vprašanje, ki se vleče liki morska kača.

Pa o tem nismo namenjeni danes pisati. Omeniti hočemo ob kratkem velevažni železniški shod,

ki se je vršil v Ljubljani dne 24. januarja t. l. — Bil je sijajno obiskan in so se pozivu deželnega glavarja pl. Šuklje-ta odzvali zastopniki vseh slojev od knezoškofa in deželnega predsednika, od zastopnikov plemstva, od župana ljubljanskega, od deželnega zastopstva — pa do zastopnikov ljudstva, županov kmetijskih občin i. t. d.

Deželni glavar je povdarjal, da je železniško vprašanje pereče, kar najbolje priča številna udeležba.

Mi živimo v dobi prometa. Na Kranjskem imamo 520 km železnic. To je premalo. Dobra polovica naše zemlje nima železniške zveze. Država je v lastnem interesu dolžna graditi železnice, zlasti z ozirom na lahko mogočo vojno nevarnost na jugu.

Zato je predvsem treba, da dobimo direktno zvezo Dunaja z Jadranskim morjem preko Štajerske do Kandije-Novo mesto, odtod v smeri Žužemberk-Dobropolje-Ilirska Bistrica-Herpelje.

Druga proga bi bila Postojna-Vipava, ki bi se zvezala z Gorico in odtod s Trstom.

Tretja proga Ljubljana preko Žirov v Spodnjo Idrijo in odtod do goriške meje.

Četrta proga bi bila Kamnik-Kranj-Žiri, zvezana s progo Zeltweg-Celje in bi vodila mimo Motnika, skozi Kamnik, Kranj, Škofjo Loko, po Poljanski dolini do Žirov, kjer dobi zvezo s tretjo projektirano progo.

Shod je določil, da se osnuje glavni odbor za Kranjsko, obstoječ iz 14 oseb in 8 postranskih odborov, ki podpirajo vsak v svojem krogu vzajemne namene.

Zaradi omejenega prostora ne moremo priobčiti obširnejega poročila o resolucijah in predlogih.

Izrekamo pa toplo željo, da se kmalu vresničijo načrti v korist celi deželi, kakor posameznim okrajem in občinam.

Pri tej priliki pa opozarjamo na važno stvar. — Časniki so poročali, da se oglašajo že kupci za zemljišča, kjer so nameravane železniške proge. Špekulantje bi svet poceni kupili in potem drago prodajali, lastniki pa bi se obrisali. — Torej — pozor! — Zlasti županstva naj gledajo na to, da ljudstvo ne bode trpelo škode.

Sprejemanje umobolnih v blaznico.

Vedno se ponavljajo slučajji, da prihajajo umobolni bodisi v deželno bolnico bodisi v blaznico brez zahtevanih listin. — Dasi so že prejela županstva več ukazov, se vendar ne ravnaajo po njih, zato se je iznova razposlala sledeča

okrožnica deželnega odbora št. 3202/910 vsem županstvom na Kranjskem.

Po obstoječih predpisih mora imeti bolnik, ako se ga hoče oddati v deželno blaznico, zdravniški popis bolezni, da v resnici potrebuje zdravljenje v zavodu. Večkrat pa se pripetijo, da pripeljejo bolnika brez bolniškega spričevala, vsled česar nastanejo razne neprilike.

Da se to v bodoče ne bo več dogajalo, se županstvu naroča, da to na običajen način javno razglasi, v danih posameznih slučajjih, ki pridejo županstvu na vednost, pa prizadete stranke še posebej opozori na omenjeni predpis.

Deželni odbor kranjski
v Ljubljani, dne 19. februarja 1910.

Pojasnila

k okrožnici deželnega odbora z dne 20. decembra 1909 št. 17.513.

Iz raznih vprašanj, ki jih stavijo županstva — povzamemo, da niso na jasnem zlasti v tem, kakšne naj bodo blagajnice, ki jih morajo naročiti na podlagi ukaza v tej okrožnici. Več županstev je celo mnenja, da so te blagajnice sploh nepotrebne in pravijo, da jih ne bodo naročila. — Oboje je neresnično oziroma nevtemeljeno. — Nele da so blagajnice potrebne povsod, kjer je v prometu denar, — mora imeti vsako županstvo primerno blagajno, ker se tako glasi odredba. — Kakor smo poizvedeli, bo deželni odbor strogo gledal na to, da se bo tudi izvrševal ta ukaz. — Ali so potrebne posebne blagajne za občinski denar? — Gotovo! Sicer bi deželni odbor ne bil ukazal županstvom, da jih morajo nabaviti. — Čestokrat smo že pisali, kakšne posledice lahko nastanejo ravno iz tistega tolikokrat se ponavljajočega malomarnega poslovanja z denarjem, ki obstoji v tem, da je županov žep in občinska blagajna eno in isto! Če ni denar strogo ločen, potem je absolutno nemogoče redno in pravilno gospodarstvo z njim; potem je tudi nemogoča vsaka kontrola, in ponavljal se bode ravno tisti šlendrijan, vlekla se bode nadalje tista zanikernost, ki je bila v navadi dosedaj. — In temu mora biti konec!

Kako pa naj občinski odbor izvrši svojo nalogo, ki mu jo nalaga občinski red in kar ukazuje ravno uvodom navedena okrožnica, — kako pa naj dá pregledati blagajnico in dožene, če soglašajo zaključek v blagajniških dnevnikih z gotovino, če ni denar v posebni blagajni, ampak kdo ve kje v kakem predalu? — Zdrava pamet zadostuje, da se to uvidi in da ukaz deželnega odbora ni kaka nepotrebna sekatura, ampak vtemeljena, očitna potreba.

Izgovor občin, da nimajo sredstev za nabavo zahtevanih blagajnic, je popolnoma ničev in pra-

zen, kakor tudi, da občine ponavadi nimajo toliko denarja, da bi se ga moralo posebej spravljati. — Vsled tega pravijo, da občinski odbor popolnoma zaupa županu in mu prepušča v oskrbo denar. — To je čisto res in nikdo med nami ne dvomi o izredni poštenosti naših županov. — Ampak red mora biti, in nekaj denarja ali pa vrednostnih listin, hranilnih knjižic i. t. d. ima vedno vsaka občina.

Kar pa se tiče sredstev, bodi pojasnjeno, da je nabava ročne blagajne pač mogoča in izvedljiva za vsako, še tako majhno in revno občino.

Za sedaj namreč deželni odbor niti ni mislil temmanj pa zahteval, da si nabavijo občine one velike železne blagajne, ki jih imajo n. pr. denarni zavodi, in stanejo res po 200—400 in 500 K. — Seveda bi bilo priporočljivo, da se nabavijo vsaj pri večjih in dobro situiranih občinah te vrste blagajne, v ktere se lahko zaklepajo tudi blagajniški dnevnik. — Ampak vspricho nezadostnih denarnih sredstev se to ne zahteva.

Blagajnice (ročne blagajnice, male kasete), kakoršne pač lahko naroči vsaka občina, stanejo po velikosti od 12 K 50 vin. nadalje, kvečjemu do 25 kron (glej inserat tvrdke Val. Golob v našem listu). — To svoto pa lahko utрпи vsaka občina. — Toliko smo morali pojasniti glede nabave ukazanih ročnih blagajen, da ne bodo županstva mislila, da se zahteva od njih nekaj »nemogočega«, kot se je izjavilo neko županstvo. — Naj torej vsaka občina takoj nabavi tako blagajno, da se izogne poznejšim neprilikam. — Kar pa se tiče ostalih točk okrožnice, so dotična navodila jasna. Glede pokritja primanjkljaja, odgovarjamo med vprašanji v današnjem listu.

Pripomnimo le še, da se morata voditi blagajniška dnevnik ločeno za občinski in ubožni zaklad, da pa zato ni treba dveh blagajnic, ampak zadostuje ena, ker se primerja z gotovino končni zaključek obeh dnevnikov.

Upamo, da ta pojasnila k okrožnici, ki smo jo priobčili v 1. številki letošnjega letnika, popolnoma zadostujejo; upamo pa tudi, da naša županstva ne bodo iskala malovažnih izgovorov in se natančno ravnala po dobljenih navodilih.

Štajerski deželni zbor.

Neznosne narodnostne razmere in krivice, ki jih je prizadevala nemško-nacijonalna večina Slovencev v štajerskem deželnem zboru, so morale roditi opravičen odpor. Slovenski poslanci so bili prisiljeni uporabiti zadnje sredstvo v parlamentarnem boju — obstrukcije. Zato je bil deželni zbor odgoden. — Nemška večina je kar a limine odklanjala vse predloge slovenskih poslancev, tudi

take, ki so bili strogo gospodarskega značaja. Tako seveda ne bode moglo iti dalje, zato je docela opravičen klic: proč od Grada! Slovenski Spodnji Štajer naj dobila stenslovenski postavodajalni zastop!

Kolkovna dolžnost za vloge prič, da se jih oprosti pričanja.

(Razglas finančnega ministerstva z dne 21. septembra 1909 št. 58.303).

Prošnja kake povabljenе pričе za oproščenje izpovedbe kot pričа, ki jo vloži izven dneva naroka, je podvržena kolkovni dolžnosti in nima pravice do pristojbinske oprostitve po § 2. lit. b) cesarske naredbе z dne 26. decembra 1897, drž. zak. št. 105, ker mora o taki prošnji, četudi se vzame na zapisnik v sodni pisarni, odločevati sodišče.

Slovenska županska zveza na Koroškem.

Dne 10. svečana t. l. so se sešli v Celovcu koroški slovenski župani in slovenski občinski odborniki, da osnujejo prepotrebno in že davno pogrešano zvezo slovenskih občinskih zastopnikov. Zastopanih je bilo 21 slovenskih koroških občin po 14 županih in 30 občinskih odbornikih.

Shod je sklical dr. Janko Breje, ki je razpravljaj o potrebi organizacije slovenskih občinskih zastopnikov v stanovskem in narodnem oziru. Da vladi ni všeč ta organizacija, to se razume; a ravno to je za Slovence najboljše znamenje. — Slovenski župani bodo kot močna falanga — ne več posamezno, ampak kot tesno združen faktor postopali in kot poklican in opravičen reprezentant slovenskih občin stavili zahteve, preko katerih vlada ne bode mogla iti na dnevni red. — Predsednikom novoustanovljene županske zveze je bil izvoljen soglasno veleugledni gospod Pavel Miklavčič, župan občine Blato, to je oni župan, ki je bil na celovškem kolodvoru aretiran in uklenjen, ker je zahteval vozni listek v slovenskem jeziku. Slovenski Korotan se organizira, zato se nadejamo vsi lepše bodočnosti za tužno Koroško.

Novi zvezi naše srčne pozdrave! Upamo, da se sklene med nami tesna vez!

Dopisniki!

Naše uredništvo je radevolje pripravljeno sprejemati take dopise, ki se tičejo županskega delokroga; ravno tako razne važnejše sklepe občinskih odborov, ki uteguejo zanimati tudi druge občine.

Pripravljene smo dalje priobčevati kratka poročila o volitvah obč. odborov in v razne druge korporacije kot: zastope zdravstvenih okrožij, cestne odbore, šolske svete i. t. d. — Prosimo torej takih poročil. S tem bi se netila in vzdrževala prepotrebna vzajemnost poedinih županstev in občin, ker konečni cilj je vsem — le eden: dobrobit občanov brez razlike! **Uredništvo.**

Vprašanja in odgovori.

43. Županstvo Prap. (d. o.)

Vprašanje:

Ali sme c. kr. davkarija pridržati delni znesek obč. doklad, češ, da se je to zgodilo vsled suše v letu 1908.? — Občina je tako dolžna in sedaj ne vemo, kako pokriti primanjkljaj. Če so dobili nekteri živinsko klajo, ali mora zato občina skrbeti?

Odgovor:

Pridrček doklad je posledica odpisa direktnih davkov. Če se namreč odpišejo ti davki, je naravna posledica temu, da se znižajo tudi občinske doklade. — Stvar občinskega odbora je, da sklene, kako naj se pokrije morebitni primanjkljaj. Če ne gre drugače, bo treba najeti začasnó posojilo; v prihodnjem proračunu pa naj se toliko zvišajo doklade, da bode pokrit primanjkljaj, — oziroma najeto začasnó posojilo.

44. Županstvo H. okr. Kam. (d. o.)

Vprašanje:

Sklenili smo občinsko naklado na žganje, a se nam je odreklo dovoljenje. — Ali moremo in na kak način doseči to naklado? — Vzrok je bil baje ta, da je brez nje zadosti pokritja za občinske potrebščine.

Odgovor:

Rešitev je zelo enostavna. Za letos sicer ne gre, ampak pri proračunu bodočega leta sklenite nižje doklade na direktne davke, primanjkljaj pa pokrite z nakladami na žganje in morda tudi na pivo. To storite tudi lahko na vžitnino (meso, vino in mošt). — V enem oziru so take naklade dosti bolj gotove, kot doklade na direktne davke, kajti če se ti odpišejo, odpadejo tudi občinske doklade, medtem ko se konsumni davek na žganje i. t. d. ne bode mogel izgubiti.

45. Županstvo v K. okr. Kam. (d. o.)

Vprašanje:

Kje naj dobi župan potreben denar, ker je moral že januarja založiti za občino 300 K, ker je davčni urad odtegnil 353 K zaradi odpusta davka vsled škode po toči leta 1909. — V okrožnici deželnega odbora z dne 20. decembra 1909 št. 17.513 pa je rečeno, naj župan ne zalaga občinske blagajne. — Ali je pravilno, da se odtegne od davkarije taka svota? Kajti zgodi se to lahko vsako leto, in občina bi prišla do vedno višjega dolga.

Odgovor:

Glede odpisa davkov in vsled tega znižanja občinskih doklad odgovarjamo v današnji številki na drugem mestu. To se ne dá predrugačiti, kakor tudi ne preprečiti vremenskih nezd. — Kako pokriti primanjkljaj, sklene naj občinski odbor. — Če ne gre drugače, treba bode, da se najame začasnó posojilo, drugo leto pa zvišajo doklade tako, da bode pokrit primanjkljaj. — Če je že župan založil denar in če ga lahko utрпи, naj se to smatra kot posojilo občini, od kterega sme zahtevati župan primerne obresti. — V tem smislu se lahko tolmači okrožnica deželnega odbora, ki ima namen, odpraviti nepravilnosti v ravnanju z občinskim denarjem. Redno izkazani dolg na podlagi zadolžnice pa se ne more smatrati kot nepravilnost.

46. Županstvo Mošnj. e.

Vprašanje:

Kdo je dolžan odkidati plaz na zasebni vozni poti: ali gospodar stavbe, ali posestnik, ki ima pravico do poti, ob kateri je zemljišče tudi njegova last?

Odgovor:

Brez dvoma dotični, ki pot rabi, torej oba mejaša, ali če jih je več — vsi sorazmerno po dogovoru ali morebitni posebni pogodbi, če jo rabijo vsi.

Čegava pa je dotična vožna pot? Ali — in kako je začrtana v zemljiški mapi? Ali so združene kake servitutne pravice s to potjo? — Vsega tega mi ne vemo, zato tudi ne moremo dati točnega odgovora. — Najlepše bo, če se dogovore prizadeti med seboj.

47. I. K. v Ž.

Vprašanje:

Hoteli smo pregledati občinske račune in tozadevne priloge. Pri županstvu so nam pač pokazali neke skupne račune, ne pa podrobnih. — Ali imamo pravico pregledati račune posamezno in vse priloge? Ali je res, da imajo to pravico le občinski odborniki?

Odgovor:

Občinski zakon (§ 66.) določa izrecno, da ima vsak občan pravico pregledati občinske račune. — Sam računski zaključek pregledovati je nesmisel, ker potem pač nikdo ne more ugovarjati posameznim postavkam, če ne ve, za kaj se gre. Zato je jasno, da ima vsak občan pravico pregledati račune v podrobnostih s prilogami vred, ne pa samo odborniki. — Sicer je pa upravno sodišče izreklo z razsodbo z dne 4. januarja 1900 št. 53 B, 13.603: »priloge k letnemu računu so bistven del računa in morajo biti občanom na vpogled ravno tako kakor računi.

48. Županstvo Žužemberk.

Vprašanje:

Nekdo je parceliral in prodal v tukajšni občini pred približno enim letom posestvo, za katero je dobil okoli 16.000 kron.

Ali ima županstvo še pravico, zahtevati od njega 10% za ubožno blagajno, ker je to zvedelo šele sedaj?

Odgovor:

Če je bilo posestvo razprodano na prostovoljni javni dražbi — (glej odgovor pod št. 12 v 1. številki letošnjega leta) —, potem županstvo brez vsakega dvoma lahko tudi naknadno izterja ubožni odstotek, ker glede zastaranja zakon ne določa ničesar. Zadevo predložite v sklepanje občinskemu odboru, sklep naznanite pismeno stranki s poukom glede dopustnosti morebitne pritožbe na deželni odbor.

Seveda, če se je vršila prodaja brez javne dražbe — »pod roko« —, potem nima občina pravice do ubožnega odstotka.

49. Gosp. Karol Prel., žup. v Stah. (Ž. nj.)

Vprašanje:

Ker glede revizorjev za občinske račune in skontracije nisem na jasnem, usojam si staviti sledeče vprašanje: V naši občini sta izvoljena za pregledovalca občinskih računov dva odbornika, izmed katerih zna eden le za silo pisati, drugi pa celo nič, torej sta nezmožna pregledati račune in izvesti skontracijo. — Kdo ima torej v smislu okrožnice deželnega odbora z dne 20. decembra 1909 št. 17.513 dolžnost pregledati občinske račune in izvršiti skontracijo? Na čigave stroške se bode to izvršilo in čigavo osebno odgovornost?

Odgovor:

S to okolnostjo, da bodo v kakšni občini še sedaj izvoljeni revizorji, ki ne znajo pisati, — deželni odbor seveda ni računil. — Temu nedostatku pridete v okom pač le na ta način, da izvolite dva taka revizorja, ki sta sposobna in znata pisati. Kajti malo verjetno se nam zdi, da ne dobite dveh za ta posel kvalificiranih odbornikov v svoji sredi.

Če pa že ne gre drugače, vporabite določbe prvega odstavka § 40. občinskega reda in občinski odbor naj sklene, da se pokliceta dva zaupnika — ne odbornika, ki izvršita, kar zahteva okrožnica.

Ne uvidimo potrebe, da bi moral biti posel pregledovanja računov in blagajne zvezan s stroški; če pa vendar kdo zahteva odškodnino, je stvar občinskega odbora, da sklepa o tem, ali se mu prizna ali ne. — Za pravilnost računov je vsekakor odgovoren župan kot načelnik občine, ki je torej tudi voditelj občinskega gospodarstva; soodgovornost pa nosita revizorja, oziroma tudi občinski odbor, če ne pazi na redno poslovanje v občinskem gospodarstvu.

50. Županstvo Žup. nj. okr. K.

Vprašanje:

V naši občini ima neka korporacija veleposestvo in vsled tega virilni glas. — Če ima njen načelnik po § 6. volilnega reda za Kranjsko pravico voliti občinski odbor, ali ima župan dolžnost klicati oziroma vabiti korporacijskega načelnika k občinskim sejam? Ker korporacija ni juristična oseba, smo mnenja, da tudi načelnika korporacije ni treba klicati k sejam.

Odgovor:

V tem vprašanju ste v nesoglasju sami s seboj. Uvodom pravite, da ima korporacija virilni glas, ob koncu pa trdite, da ni juristična oseba. Po tej trditvi bi torej tudi ne mogla imeti virilnega glasu. — Da pa je korporacija juristična oseba, o tem ni z ozirom na § 26. občnega državlanskega zakonika in razne poznejše razsodbe nika kega dvoma. — Kot juristična oseba ima torej korporacija virilni glas v občinskem odboru, ker je v nekem slučaju že priznala deželna vlada za Kranjsko jurističnim osebam pravico virilistov. — Gre se torej le za to, če korporacija res plačuje od svojega nepremičnega posestva, ki ga ima v občini, vsaj 200 K pravega (direktnega) davka. — Toliko direktnega davka mora imeti torej predpisanega v vaši občini. — (Vide § 17. občinskega reda). — Pravico voliti v občinski odbor ima načelnik (zastopnik) na vsak način; in ako je predpisana navedena svota davka, ima tudi pravico vstopiti kot virilist, če ni morda že itak izvoljen. Ako je korporacija priglasila pravico do virilnega mesta v občinskem zastopu in da hoče to pravico tudi izvrševati bodisi po načelniku ali pooblaščenцу, mora župan poklicati načelnika ali pooblaščenca k občinskim sejam. Ni pa dolžnost županova, vabiti k sejam načelnika oziroma naznanjenega pooblaščenca uradnim potom (exoffo), če korporacija ne prijavi in ne dokaže (vtemelji) svoje pravice.

51. Gospod A. M. posestnik v C.

Vprašanje:

Vkljub priporočilu od strani županstva mi okrajno glavarstvo v T. ne dovoli koncesije za gostilniško obrt. — Glavarstvo pravi, da na novo ne izdaje nobene koncesije več, in da jo lahko dobim le, če jo odkupim. Sedaj je taka prilika. V vasi B. pusti nekdo krčmo; zato prosim pojasnila: Ali je možno odkupiti to koncesijo ter jo prenesti v C.? — Vas B. je odtod oddaljena kaki 2 uri.

Odgovor:

Glede odkupa koncesije ne določa obrtni zakon (§ 56. »prehod obrtove«) ničesar. Upravno sodišče je tudi izreklo z razsodbo z dne 30. septembra 1899 št. 7872 Budw. 13.169, — da zakon ne pozna prehoda koncesije (od ene osebe na drugo, izvzemši v slučaju smrti obrtnika na vdovo ali potomce) — V kaki zvezi z zakonitimi določili je nasvet, ki ga Vam je dalo baje okrajno glavarstvo, da namreč odkupite kako koncesijo, nam ni znano. Morda imajo obrtna oblastva kaka posebna pismena navodila, o katerih mi ne vemo ničesar. — Če pa imate taka navodila od okrajnega glavarstva, storite najbolje, če se podaste tja osebno z dotičnim, ki Vam hoče prepustiti koncesijo, ter podaste svojo prošnjo na zapisnik.

Po § 56. obrtnega zakona morate dobiti novo koncesijo, zato si razlagamo stvar tako, da okrajno glavarstvo noče pomnožiti števila gostiln, ampak dati drugo koncesijo le v tem slučaju, če odpade ktera izmed obstoječih. — Kar pa se tiče razdalja in lokalnih potreb, ne moremo izreči nobene sodbe. To je zadeva obrtnega oblastva, ki odloči na podlagi poizvedb, zaslišavši prizadete faktorje: županstvo, dotično gostilniško zadrugo itd.

52. Gospod R. P. v V.

Vprašanje:

Minulo je že skoro 2 leti, odkar je umrl M. E., a se še dosedaj ni izvršila zapuščinska obravnava. Kje tiči vzrok, da se zapuščina toliko časa ne uredi in kaj storiti, da se pospeši?

Odgovor:

Zadeva je zasebno-pravnega značaja, zato nismo vstanu dati tozadevnih navodil, kako postopajte. — Urgirati smete rešitev pismeno pri oni instanci, kjer pravite v svojem pismu, da se nahajajo računi (pri deželni vladi). Dobro bi pa bilo, da se obrnete za posredovanje na kakega odvetnika. Ta bo tudi dognal vzrok zavlačevanja, ki ga mi seveda ne moremo poznati. Dognati se da cela stvar le na podlagi sodnih spisov.

53. Županstvo Jarše.

Vprašanje:

Ali je občina dolžna sprejeti ženo-vdovo v domovinsko zvezo všteti leta, odkar je bivala z možem v naši občini? Ali se štejejo leta šele od moževe smrti naprej? Mož je namreč umrl, predno je bival v naši občini 10 let.

Odgovor:

Po § 11. domovinskega zakona z dne 3. decembra 1863 drž. zak. št. 105 ostaja vdovi domovna pravica v oni občini, ktere domačinec je bil mož ob svoji smrti. Ta paragraf ni bil spremenjen s poznejšim domovinskim zakonom z dne 5. decembra 1896 drž. zak. št. 222 (§ 2. z ozirom na 10letno bivanje). Postavodajalec torej ni imel namena med 10letno bivanje všteti tudi oni čas, ki ga preživi žena skupno z možem; zato je treba, da si vdova sama od časa moževe smrti pridobi domovinsko pravico, kot določa zakon. — Občina v smislu teh izvajanj ni dolžna sprejeti vdove v svojo domovinsko zvezo pred pretekom 10letnega bivanja v občini po moževi smrti.

54. Županstvo Češnj.

Vprašanje:

Naša sosedna občina Bl. namerava prositi pri deželni vladi za naše tri sejme, ki jih hočemo mi odstopiti, ker so se že čisto opustili. Kakor se je že sporočilo v 5. številki leta 1907., bo morala dotična občina plačati pristojbino. Vprašamo: 1. Ali bo prišla ta pristojbina v občinsko blagajno ali kam drugam? 2. Ali je treba za to prošnjo kaj kolkov? 3. Kako naj se glasi ta prošnja?

Odgovor:

Da je treba plačati takso po 63 K tolikokrat, kolikokrat se vrši v letu letni in v tednu tedenski semenj, to Vam je gotovo znano. Ravno tako, da imate še vedno pravico do semnjev, četudi ste jih opustili. — Na vprašanja pa odgovarjamo sledeče:

ad 1. Pristojbina ne pride v občinsko blagajno, ampak pripade državnemu zakladu.

ad 2. Prošnja mora biti kolkovana in sicer za vsako polo po 1 K; priloge kot običajno po 30 vinarjev.

ad 3. Splošnoveljavnega vzorca za prošnjo ne moremo priobčiti, ker je treba posebnega vtemeljevanja in bi mi morali poznati vse razloge. — Če želite, Vam oskrbimo vzorec, ako poravnate naše stroške. Potem pa moramo dobiti od Vas natančne podatke.

Opozarjamo Vas, da bodo zasišane tudi sosedne občine, ako morda ugovarjajo prenosu sejmov.

55. Županstvo Št. L pri Vel. (Šta.)

Vprašanje:

Med občino Št. L in občino P. teče potok; preko njega drži most, ki se je izrabil in bo treba napraviti novega. Zato je občina Št. L obvestila občino P., naj pošlje zastopnika, da se most preceni ter odda na dražbo. Občina P. pa ni poslala zastopnika, ampak le ugovor, češ, da za most ne bo prispevala polovico stroškov, ampak njeni občani, ki rabijo most, naj povrnejo polovico stroškov. — Ko se je leta 1896. zadnjič popravil most, je občina P. prispevala polovico stroškov, kar je razvidno iz računov občine Št. L in kar lahko potrdi tudi neki še živeči takratni odbornik, ki je občino zastopal pri dražbi. — Kam naj se obrnemo, da prisilimo občino k prispevanju polovico stroškov?

Odgovor:

Po § 15. cestnega zakona za Štajersko z dne 23. junija 1866 dež. zak. št. 22 odločuje o sporih med občini v cestnih zadevah okrajni odbor, kamor se morate obrniti. Po § 4. tega zakona je most del ceste, na kateri se nahaja, in če potok meji občini, gotovo del obeh cest. To bi se dalo sklepati že iz tega, ker je občina P. pred leti prispevala polovico stroškov. V tem obstoji za Vašo občino precedenčen slučaj, na katerega se morate sklicevati v svoji vlogi na okrajni odbor. — Če in kako bo izterjala občina P. prispevke za popravo mostu od onih svojih občanov, ki ga rabijo oziroma jim naložila naturalna dela (tlako), to je njena stvar.

56. Županstvo Sv. Kr. pri K.

Vprašanje:

V vasi B. tukajšne občine ni nobenega odbornika, ki bi nadzoroval vas broječo 14 števil, kar bi bilo zelo potrebno. So vasi, ki imajo manj števil, a vendar svojega odbornika ali celo več. Volitev občinskega odbora in župana je bila preteklo leto. Ker je pa v vasi B. res zelo potreben odbornik, ali bi se smelo, da bi bil izključen en odbornik v drugi vasi, in se namestil oziroma izvolil eden v vasi B.?

Odgovor:

Občinski red nima nikakega določila, da bi se mogel izključiti kak odbornik v ta namen, da se na njegovo

mesto izbere (ali izvoli) nov odbornik iz druge vasi. Kakor je razvidno iz prošnje, priložene Vašemu vprašanju, so prosili vaščani v B. že leta 1906. za lastnega odbornika. Zakaj pa se ni skrbelo za to pri volitvah občinskega odbora? — Za sedaj se ne more drugega ukreniti, kot to, da določi občinski odbor v smislu § 52. občinskega reda za vas B. posebnega moža, ki bo podpiral župana v njegovem poslu in po njegovem navodilu. — Pri prihodnjih volitvah pa je stvar volilcev, da se dogovore in sporazumno postavijo za vas B. lastnega odborniškega kandidata.

57. Županstvo Aržiše.

Vprašanje:

Od okrajnega glavarstva v Celju je bilo razsojeno že 24. maja 1908, da je neka oseba vsled 10letnega bivanja pristojna v Trbovlje na Štajerskem. Na to se je občina Trbovlje proti tej razsodbi pritožila na višje sodišče (?) v Gradcu, a dosedaj nismo dobili nobenega obvestila od nikoder, vkljub temu, da smo že trikrat prosili okrajno glavarstvo v Litiji, da nam uredi to zadevo. Dotična oseba je bila pripeljana v našo občino že leta 1908, in sedaj plačujemo zanjo po 1 K na dan na račun občine Trbovlje. — Kam naj se obrnemo v tej zadevi?

Odgovor:

Pritožba leži vsekakor v Gradcu pri c. kr. namestništvu (ne pri višjem sodišču! Sodišča z domovinstvom nimajo ničesar opraviti). — Obrnite se na c. kr. okrajno glavarstvo v Celje, ki bo morda vedelo, v katerem stadiju se nahaja zadeva. Ni pa nikake ovire, da se obrnete tudi naravnost na c. kr. namestništvo v Gradcu s prošnjo, da nujno reši zadevo. Če je občina Trbovlje — kakor sodimo iz Vašega vprašanja — namenoma dala prepeljati dotično osebo v Vašo občino, to na dejanskem položaju glede domovinstva ničesar ne izpremeni. Če namestništvo potrdi razsodbo okrajnega glavarstva v Celju, povrniti Vam mora občina Trbovlje vse stroške od tistega dne, ko je bila vložena prošnja za sprejem v domovinsko zvezo občine Trbovlje. — Opozarjamo Vas posebej še na § 4. domovinskega zakona z dne 5. decembra 1896 drž. zak. št. 222.

58. Županstvo Št. J. okr. Lj.

Vprašanje:

Ali sme oni, ki ima obrtni list za trgovino z mešanim blagom, prodajati tudi kake vrste pijačo? — V slučaju, da je upravičen: kake vrste pijače sme prodajati, ali tudi vino — in kako: ali v zaprtih steklenicah in ktere velikosti, oziroma ali sme prodajati vino tudi v sodčkih od 56 litrov naprej? — Sploh prosimo natančnega pojasnila, ali se sploh smejo prodajati kake pijače, ako ima dotičnik samo obrtni list za trgovino z mešanim blagom?

Odgovor:

Glede trgovin z mešanim blagom omenjamo, da spadajo pod določbo § 38. obrtnega reda. Ta § določa med drugimi predmeti tudi prodajo žgane opojne pijače v posodah, zaprtih po trgovinski navadi (najmanj $\frac{1}{8}$ litra). — Točiti torej žganja na drobno tako, da bi se pilo v prostorih trgovine, ne smejo trgovci z mešanim blagom, če nimajo obenem tudi koncesioniranega krčmarskega obrta in za izvrševanje tega primernih lokalov (prostorov).

Prodaja piva v zaprtih steklenicah po trgovcih z mešanim blagom je odvisna od posebnega obrtnega dovoljenja (koncesije), kakor določa naredba trgovinskega ministerstva z dne 30. marca 1899 drž. zak. št. 64, — in morajo naznaniti nameravano prodajo piva v steklenicah obrtnemu oblastvu. (§ 7. te naredbe). — Na podlagi dovoljenja za prodajo piva v steklenicah pa nimajo še pravice steklenice polniti. Glasom neke razsodbe upravnega

sodišča naznaniti morajo prodajo piva v steklenicah tudi oni prodajalci mešanega blaga, ki so priglasili izvrševanje obrta še predno je bila razglašena citirana naredba iz leta 1899. — To čiti pa se pivo seveda tudi ne sme v trgovini, ampak le prodajati v zaprtih posodah.

Prodaja vina v zaprtih posodah spada ravno tako med svobodne obrti, a tudi za to je treba dovoljenja obrtnega oblastva, četudi se izvršuje kot postranski obrt poleg že obstoječe trgovine z mešanim blagom.

Če ima torej dotičnik obrtni list za tako trgovino, sme na podlagi teh izvajanj prodajati v zaprtih steklenicah žgane opojne pijače brez posebnega dovoljenja, ne pa tudi piva in vina, ampak je treba za to dvoje posebnega obrtnega lista. — Pod nobenim pogojem pa ne sme to čiti ktere koli teh pijač.

Gospodarstvo.

Varčevanje pri oddaji zdravil. C. kr. ministerstvo za notranje zadeve je z ukazom z dne 10. grudna 1906 drž. zak. št. 235 izdalo predpise o zapisovanju in oddajanju zdravil na račun javnih zakladov. Ta ukaz predpisuje, da mora zdravnik le ne o b h o d n o potrebna zdravila zapisovati; ako učinkuje več zdravil enako, je zapisati vselej cenejše. Glede oblike ekspedicije se zahteva, da je najcenejša in najbolj priprosta. Skratka, predpisuje se zdravnikom in lekarnarjem štedljivost, kadar zapisujejo in oddajajo zdravila in obvezila na račun javnih zakladov.

Ta določila veljajo predvsem, kadar se predpisujejo ali oddajajo zdravila in obvezila na račun države ali v državni upravi stoječega javnega zaklada; kadar pa zdravniki in lekarnarji predpisujejo oziroma oddajajo zdravila in obvezila na stroške zdravstvenih okrožij, so na določila navedenega ministerskega ukaza vezani le, ako in kolikor zahtevajo zastopi zdravstvenih okrožij.

Na podlagi tega ministerskega razpisa je pozval deželni odbor vse zastope zdravstvenih okrožij, da se izrazijo,

1. ali žele, da se ukaz ministerstva za notranje stvari z dne 10. grudna 1906 drž. zak. št. 235 uporablja pri zapisovanju in oddajanju zdravil in obvezil na stroške zdravstvenega okrožja, in

2. ali je to željo že naznanil pristojnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu.

* * *

Varčevanje je sicer lepa lastnost, če je pa tudi vedno umestna, je vprašanje. — Tam kjer se gre za zdravje, fiskalizem po našem mnenju ni umesten. — Nam se gre namreč zato, da bi se ta odlok ministerstva ne tolmačil prestrogo, in bi se marsikteri bolnik ne zdravil v težkih boleznih namesto z gotovostjo učinkujočimi, četudi dražjimi zdravili — s kakimi cenenimi praški, — ki nič ne škodujejo, pa tudi nič — ne koristijo.

Vojna mornarica Avstrije in drugih držav. Po številu vojnih ladij je Avstrija skoro na zadnjem mestu, — seveda ne moremo tega reči, da tudi glede sposobnosti in izvežbanosti, kajti tu nismo zadnji. — Oglejmo si nekoliko razne države. Anglija ima 59 bojnih ladij nad 11.000 ton, 38 oklopnih križaric in 72 navadnih križaric; Zedinjene države ameriške 28 bojnih ladij nad in eno pod 11.000 ton, 12 oklopnice, 28 križaric; Nemčija 24 bojnih ladij nad in 13 pod 11.000 ton, 13 oklopnice, 41 križaric; Francoska 21 bojnih ladij nad in 11 pod 11.000 ton, 23 oklopnice, 26 križaric; Italija 14 bojnih ladij nad 11.000 ton, 2 pod temi, 10 oklopnice, 12 križaric; Japonska 13 nad in 4 pod 11.000 tonami, 12 oklopnice, 22 navadnih križaric; Rusija 10 bojnih ladij nad, 3 pod 11.000 ton, 8 oklopnice, 6 križaric. — Avstrija pa nima nobene nad 11.000, a 9 pod tem številom ton, 3 oklopnice križarice in 7 navadnih križaric. — Seveda imajo vse države mnogo drugih večjih in manjših pomožnih ladij, dalje torpedovk i. dr. — Tu so našete le takozvane »bojne ladije«.

Razne vesti.

Glede ročnih blagajnic opozarjamo na inserat tvrdke Valentin Golob v Ljubljani, Mestni trg. — Dalje ima v zalogi take blagajne tvrdka Fran Stupica v Ljubljani, Marije Terezije cesta št. 1. — Naroče se tudi lahko naravnost pri tovarni blagajnic M. Adlersflügel na Dunaju, I. okraj Franz-Josefs-Kai št. 27.

Važna razzodba — proti prekupcem posestev. Prijatelji kmetškega stanu opazujejo že leta in leta delo prekupcev, ki kupujejo kmetška posestva in odprodajajo posamezne kose zemljišč potem z velikim dobičkom. To obrt izvršujejo, ne da bi plačevali kak davek, ki ga mora plačevati vsak kmet do vinarja; tak prekupec pa sedi mirno na lahko pridobljenih tisočakah. Kakšne dobičke delajo, tega ne bomo navajali. To pa nele pri nas, ampak tudi v drugih deželah. Omenjeni važni razzodbi je dala povod neka obsodba takega prekupca po § 132. a obrtnega reda po okrajnem glavarstvu Tullnu, Nižjeavstrijsko. Obsojen je bil na 6 tednov, ker je prekupčijo izvrševal kot obrt: stalno. Namestništvo je pritožbo zavrglo, tako tudi trgovinsko ministerstvo, edinole da je to spremenilo zapor v denarno globo. Kmetje naj povsod sami pazijo na take prekupce »obrtnike« in jih naznanjajo oblastvom. — Županstvom pa: **p o z o r n a u b o ž n i o d s t o t e k !**

Nov način podpiranja revežev. Na Gornjem Avstrijskem je vpejla neka občina ta način podpore, da jim izroča »na posodo« — (to je »v rejo«) krave namesto denarnih podpor. Krava ostane last občine, mleko, maslo in tele pa je priboljšek onega, ki je na ta način podpiran. Te vrste podpora pa nima le materialnega, ampak tudi moralen pomen. S tem da revež krmi in oskrbuje kravo, vidi sad svojega lastnega dela in kmalu dobi željo, da si kupi sam kravo, kar počasi s trudom tudi doseže. Uspehi so neki prav dobri,

celo presenetljivi. Marsikdo, ki je živel popred od podpor, redi že nekaj lastnih živinčet. Kaj pa ko bi pri nas kaka občina, kjer bi bilo izvedljivo, poskusila kaj takega? Morda bi občine s tem celo pospeševale živinorejo?

520 samoumorov v enem letu je bilo samo na Dunaju v letu 1909. Iz podatkov je razvidno, da si je v minolem letu vzelo življenje 374 moških in 146 žensk. Poizkusov samoumorov je bilo 853. Najmlajši samomorilec so bili eden 12letni, eden 13letni, dva 14letna dečka; najstarejša, neki 87letni starec in neka 85letna starka. Samoumorov iz ljubezni je bilo 197, radi bolezni 185, radi bede 138, radi rodbinskih sporov 172. — Veliko število!

Žetev traja na vsej zemlji celo leto. V Avstraliji dokončajo žetev v januarju in jo pričenjajo v Novi Zelandiji, na Čilskem in nekterih rodovitnih pokrajinah Južne Amerike; v februarju in marcu v Egiptu in Indiji; v aprilu v Siriji, na Cipru, v Mali Aziji; v maju v osrednji Aziji, na Kitajskem, Japonskem, v Alžiru in Maroku; v juniju v južnih delih Zedinjenih držav, Kaliforniji, na Španskem, Portugalskem, v Italiji, na Ogrskem, Turškem, Rumunskem, v južni Rusiji, na Bolgarskem ter južnem Francoskem; v juliju na ostalem Francoskem, v severni Ameriki, Avstriji, Švici in Nemčiji; v avgustu v Belgiji, na Nizozemskem in Danskem; v septembru na Škotskem, Švedskem in Norveškem; v oktobru na severnem Škotskem in v severni Ameriki; v novembru v južni Afriki, Peru in severni Avstraliji, in slednjič v decembru v Argentini in južni Avstraliji.

Žrtve alkohola na Ruskem. Član ruske dume Čelišev je zbral podatke o naslednjih in škodljivosti uživanja alkohola na Ruskem. Ruski listi priobčujejo nekoliko teh podatkov. Vsled delirija tremens je umrlo preteklo leto na Ruskem 6895 oseb; v pijanosti je obolelo 9165 ljudi; vsled norosti zaradi prevelikega pitja je umrlo 3277 oseb; pijancev se je ubilo 8758; na kak drug način se je ponesrečilo v pijanosti 2898 oseb. V pijanosti se je obesilo 834 oseb, zgorelo jih je 1530, zastrupilo 375, vrat si je prerezalo 674 oseb. Kap je zadela vsled nezmernega pitja 1251 oseb. Skupno je umrlo 35.685 oseb vsled nezmernega pitja v enem letu. Koliko pa je še tistih, ki so oboleli vsled pitja in so ozdraveli! Torej proč z žganjem!

Bosenski tobak. Leta 1908. se je izvozilo bosenskega rezanega tobaka v Ameriko 2925 kg, v Avstralijo 876 kg, v Švico 690 kg in v Dansko 214 kg. Cigaret se je izvozilo v Ameriko 660.800, v Nemčijo 479.300, v Švico 260.000, v Dansko 245.600, v Angleško Indijo 213.300, v Angleško 170.360, a v Afriko 153.000. Samega tobaka se je izvozilo v Egipt 440.572 kg v vrednosti 1.075.668 kron, a v Nemčijo 15.550 kg v vrednosti 42.636 K. Neverjeten je nasprotno mali izvoz smodk, ki jih je bilo izvoženih samo 6200 (5400 v Ameriko).

Tujci med Jugoslovani. Nič ugodna perspektiva za Jugoslovanstvo se ne kaže zlasti ne za Hrvate, če pogledamo, kako prodira v Slavonijo nenasitni Nemeec in oholi Madžar. — Govore naj številke, ki jih je priobčil neki madžarski list in jim preludiral s sledečimi izvajanji: Naša javnost niti ne slutiti, kolike važnosti in vrednosti za našo boljše bodočnost so madžarske kolonije na Hr-

vaškem in v Slavoniji. Veseli nas to tembolj, ker pomenjajo Madžari v Slavoniji za nas nova tla za izpeljavo madžarske imperialne politike. — V 40. letih preteklega stoletja so bile 4 madžarske vasi v Slavoniji. Leta 1880. je bilo ondi že 42.000 Madžarov in 83.000 Nemcev. Leta 1900. je bilo že 106.000 Madžarov in 148.000 Nemcev. Sedaj pa je v Slavoniji neki že 200.000 Madžarov in 250.000 Nemcev. Od 262 slavonskih občin sta sedaj le še dve, v katerih ni Madžarov in Švabov. V 161 občinah živi povprečno nad 100, v 160 nad 500 in v 40 nad 1000 Madžarov v vsaki. Hrvatov je ondi samo še 340.000, ki so torej v manjšini proti obema nasprotnima narodnostima.

Kaj je vzrok, da Hrvati propadajo?

Književnost.

Vstaja na Grškem in nje junak Škenderbeg. Iz angleščine prevzel I. M. Založila »Katoliška bukvarna« v Ljubljani. Krasna knjiga velikega krščanskega junaka! Prav veselo je naše ljudstvo in vsak, ki kaj dá na kujige lepih misli in plemenite pa obenem zanimive zgodovine iz prvih turških časov. — Lepa knjiga stane 60 vin.

Išče se štev. 19. prvega letnika (1905./6.) »Občinske Uprave«, oziroma tudi druge posamezne številke ali pa cel letnik — proti odškodnini; — dalje številka 3. tretjega letnika (1907./8.).

Celotni letniki so na razpolago II., III. in IV. — Prvi je popolnoma pošel; — kdor želi navedene letnike, naj se takoj oglasi, ker tudi ti že pohajajo. **Upravništvo.**

Železne (jeklene) ročne blagajne,

kakoršne zahteva deželni odbor,
priporoča sl. županstvom

trgovina z železnino
≡ **Valentin Golob** ≡

Ljubljana, Mestni trg.

Velikost različna po izberi;
cene solidne od 12 K 25 h, do 24 K.
Dovoljujejo se plačilne ugodnosti.